

La Segona República a Eivissa i Formentera

PRÒLEG

Quan l'almirall Aznar, president del Consell de Ministres, fixa per al 12 d'abril de 1931 eleccions municipals, a Eivissa un sector de destacats comerciants de la Marina, que dirigien el Partit Liberal Dissident, ja s'havia aliat amb una fracció de propietaris rurals absentistes de Dalt Vila, que capitanejaven el Partit Conservador, amb el fi de derrotar el Partit Liberal Històric que, des de finals de 1930, havia passat a seguir les orientacions polítiques de Francesc Cambó, en una illa en la qual no hi havia cap tradició regionalista. Així, a Eivissa, tres seran les forces que es prepararan per al xoc electoral: el Bloc Monàrquic Eivissenquista, compost pel Partit Conservador de Lluís Tur Palau i el Partit Liberal Dissident de Pere Matutes Noguera; el Partit Liberal Històric de Carles Román Ferrer, ara denominat Partit Liberal Regionalista Eivissenc, i Aliança Republicana, plataforma política formada a les Pitiüses per lerrouxistes i socialistes, juntament amb sindicalistes d'UGT i, fins i tot, la CNT.

La victòria conjunta de dissidents i conservadors a les municipals, en una coalició que reconciliava dos sectors socials tradicionalment enfrontats, els *senyors* de Dalt Vila i els comerciants de la Marina, no significà simplement la derrota d'una de les formacions dinàstiques, el Partit Liberal Històric/Partit Liberal Regionalista Eivissenc, sinó que suposà el final del control polític insular per part dels tradicionals propietaris rurals de Dalt Vila, ja que, a partir de la proclamació de la Segona República, el Bloc Monàrquic Eivissenquista passà a ser un partit totalment dirigit pels liberals dissidents, mentre que els conservadors quedaven pràcticament marginats de l'escena política. Així, jugant la carta progressista de les dretes republicanes, i després de passar a anomenar-se Bloc Eivissenquista/Partit Republicà de Centre, intentaran desmarcar-se de les dretes monarquicoconservadores. Encara més, fins acatant el nou règim, quedaran a l'expectativa d'allò que els esdeveniments els presentin, de manera que la seva poca definició deixa la porta oberta a qualsevol aliança: si el 1931 pactaren amb les esquerres, el 1933 s'aliaran amb els agraris primer, per la qual cosa aconseguiren el suport indirecte dels tradicionalistes, i amb els lerrouxistes després. La unió amb el Partit Social Agrari es repetirà el 1936, perquè aquesta formació cedista, oportunament tocada per les benediccions episcopals i les de l'influent Macabich, mantindrà una interessada aliança electoral amb el victoriós partit dels Matutes, transmutats per mor de March en demòcrates i republicans.

I és que l'adveniment de la Segona República suposà per a les Pitiüses no només l'accés a l'alcaldia dels republicans formenterers i la dissolució del Partit Liberal Regionalista Eivissenc, sinó la liquidació d'Aliança Republicana i el posterior naixement

d'Acció Republicana, el Partit Radical Socialista i el Partit Republicà Radical, així com la fundació, entre d'altres, de l'Agrupació Socialista Obrera-PSOE. A més, el retir gradual de la política activa per part del cabdill conservador Lluís Tur Palau comportarà l'apropiació de les seves xarxes de cacic per part del Partit Republicà de Centre, fet que consolida un desplaçament en el control del poder des dels vells propietaris rurals de Dalt Vila cap a Can Matutes, els quals, en endavant, sols o juntament amb el Partit Social Agrari-CEDA, marcaran la pauta política pitiüsa en harmonia amb en Joan March.

Neus Escandell i Tur
Antonio Viñarás i Domingo